

*

kres

*

oktober

leto 1935

štev. 10

»KRES«. Glasilo slovenskih fantov. Izhaja mesečno. Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (predstavnik Jožko Godina, Groblje - Domžale.) Urejuje Ivan Martelanc s sodelovanjem uredniškega zbora. Za uredništvo odgovarja Jožko Godina, Groblje - Domžale.

ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19.

UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) št. 15.730.

NAROČNINA: Din 20 (skupno Din 18).

BOJ ZA MATTERHORN

Po Haensel-u priredil E. K.

(Nadaljevanje.)

Whymperjeve portretne študije so fotografsko natančne in strašne, ker kažejo, kakšen bi moral biti obraz. Samo ta slika mladega Douglasa izdaja smel navdih oduševljenosti in sega v posameznih potezah do ideala, ni samo poročilo, ampak spoznanje gledane resnice in v ne-rešenem še silna želja po skrivnosti, ki se skriva za vidnim izrazom kot osnova tega, kar je.

Potrkalo je. — Douglas je odprl vrata in pogledal.

»Luč imate še? Še pri delu? Ali naj vam pomagam?«

»Hvala, ne! Prosim, pojdite spat! Čez pet ur vas pokličem!«

Douglas se je smejal: »Tu zgoraj se začuda hitro spi. Lahko noč!«

Whymper je ugasnil luč in je buden ležal.

Ne vemo, če je Whymper v tisti noči, ko ni spal in premotril vse nazaj in naprej, mislil tudi na to, da bi opustil vzpon radi Hadowa in Douglasa. Najbrže svoje vesti ni obtežil še s tem dvomom. Da bi preložil načrt, za katerega je delal pet let, to bi bilo za njega samoizdajstvo.

Whymper je slednjič iskal v gorah le to, česar iščejo vsi planinci, četudi navajajo tisočero drugih vzrokov: poti do samega sebe in sebe. Edina resničnost, ki nam je dana, najgloblji pogled v bistvo našega bitja, varni odgovor na vprašanje, če si upamo kaj ali nič, če je za nas Bog — pomočnik ali ga ni, če smo poklicani ali zavrnjeni, ta edina resničnost je v trenutku, ko omagamo v iskani nevarnosti nad usodo. Vprav iz samovoljnosti, vprav iz igravega značaja teh nevarnosti pridobimo neovrgljivo resnico zase, ki je ne moremo razodeti in dokazati nobenemu drugemu človeku. V tej igri za biti ali ne biti leži poziv božji.

Whymper je v tej noči brez spanja občutil vse temine svojega bodočega življenja. Toda ni se odpovedal Matterhornu in ne svoji časti.

VIII.

Odhod v nepoznano deželo je dal Whymperju in drugim mnogo težkega dela.

Whymper je določil živež za osem mož, kar ga bodo potrebovali v štirih dneh. Tako je moral vzeti na primer dvesto trdo kuhanih jajc, ki so jih naprtili Hadowu, ker jih ni mogel več ko ubiti.

Mlademu možu je bilo neprijetno, ko je Whymper odločil, da ostavijo ves odvečni denar Aleksandru Seilerju. Čutil se je golega in slabotnega brez tega talismana, ki ga je bil vajen in je dopolnjeval vse tisto, kar je manjkalo njegovi osebnosti ter zakrival njegove slabosti. Pojmoval je nevarnost neke daljne moči, ki je ni bilo mogoče podkupiti z denarjem.

Ob peti uri trideset minut je bila skupina pripravljena za odhod pred hotelom Monte Rosa. Aleksander Seiler se je poslovil od vsakega posebej. Ta trenutek se mu je zdel tako važen, da še svoje žene ni pustil v miru, dokler ni prišla tudi ona ter izpila z njimi kozarček v slovo. Whymper sam je nosil nahrbtnik z »duhovnim«, kot je Seiler kot Prašvicar nazival vino.

Natanko dve uri pozneje so se ustavili pred kapelo ob Črnem jezeru, 900 m višje. Pod njimi je ležal temni Arvenwald (Arvenski gozd). Do tam so sledili stezi, po kateri so hodili planšarji in njih črede. Nihče ni spregovoril besede. Vsak se je ukvarjal le sam s seboj, stopal preko kamenov in drevesnih korenin ter predel svoje lastne misli.

Whymper je določil pol ure časa, da so zajtrkovali, in potem natovorili šator, barometre in vrvi, ki so jih pustili prejšnji dan v kapeli z vsjo potrebno opremo.

»Kaj bomo vzeli s seboj?« je vprašal Tanqwalder.

»Vse!« je odgovoril Whymper.

Tanqwalder je bil ozlovoljen. Najprej je potihoma krel in nato glasno dejal:

»Toliko vrvi?«

V enem kotu kapele je ležalo šestdeset metrov angleške vrvi znamke Manila, kot jo je priporočal londonski planinski klub (društvo), petdeset metrov težke italijanske vrvi in še šestdeset metrov starejše, lažje vrvi. Tanqwalder je tipal z rokami slabotno in se obotavljal kakor kakšen otrok, ko mu je Whymper ukazal, naj zvije vrvi.

»To je sama navlaka,« je godrnjal. Whymper ga ni slišal.

»Take niti! Ko se bo šlo zares, se bodo pretrgale.«

Whymper je pogledal Croza, ki je mislil vprav tako ko Tanqwalder, vendar mu je bil bolj vdan.

»Vi jamčite za svoje turiste. Koliko vrvi se vam zdi potrebno?«

»Obe novi bosta zadostovali.«

Hudson je posredoval: »Tudi tretjo bomo potrebovali. Mogoče bomo morali kaj vrvi pustiti zgoraj. Kdo ve, kako je tam gori.«

Tanqwalder je prezirljivo vrغل zadnji konec vrvi svojemu najmlajšemu sinu. Dereze, ki so tudi ležale tam, je z nogo sunil v kot. To so bile težke, železne, okovane drsalke, vsaka je imela štiri ostre, nabrušene zobe, kot si jih je zamislil Whymper in so po Kennedy-ju postale znane.

Pređen je mogel Whymper ukazati, da bodo tudi dereze vzeli s seboj, je dejal Hudson:

»Jaz bom sekal stopinje. Saj ne bomo videli mnogo večnega snega.«

»Morda bo odločal četrt ure, ki si ga bomo prihranili z derezami.«

»Zmagali bomo s trdno voljo in ne samo z orodjem!«

Whymper je gledal mimo njega. Njegov pogled se je zazrl v najbolj oddaljeno točko na obzorju in skoražni ni premaknil ustnic, ko je dejal v svojem načinu poučevanja:

»Ugotovil sem dovolj trdno, da so dereze uporabljali že v tistih časih pred Kelti, že tisočletja prej kot so poznali prvo sekuro za led. To je podedovana dobrina in ne stroj. Vprav tako morete pustiti doma cepine. Jaz sem to nekoč storil samo zato, da bi preizkusil svojo ugotovitev in le srečnemu slučaju se moram zahvaliti, da sem še pri življenju.«

»To velja za nas vse«, je dejal sedaj Croz, »in to je najlepše pri tem. In če smem nekaj pripomniti k derezam...!«

»Prosim!«

»Moj patron³ mister Hudson jih ne uporablja in njegov prijatelj mister Hadow se še ni učil, da bi znal hoditi s temi svinčenimi utežmi na nogah.«

»Udam se; nisem prepričan, toda prisilili ste me.« Tudi če bi ne dejal tega, bi vsi vedeli kako je z Whymperjem. Toda rad je krepko pilil vsako odločitev, že zato, da se je pozneje lahko skliceval nanjo.

Whymper je odločil, da bodo ob osmih odšli dalje, dvajset minut pozneje so res odrinili.

Krenili so s trate, ki obrobja Črno jezero proti grebenu navzgor. Bili so v pokrajini obrobjeni s pečinami; višina je bila strma in

¹ narod, ki je živel že stoletja pred Kristusom v tistih krajih.

² gospodar.

SEKULARIZACIJA

GOSPODOVIH DNI*

Škof dr. Josip Srebrnič

Zastopniki mladinskih odsekov Katoliške akcije v Italiji so imeli letos o veliki noči v Rimu poseben tečaj, ki je bil posvečen misli: »Za posvečevanje nedelje!« Tečaj je trajal pet dni; prvi dan je bil namenjen duhovni zbranosti, naslednje dni so se vrstila poleg ostalega dnevnega reda vsak dan po tri predavanja.¹⁾

Ob zaključku so bili v soboto 27. aprila udeleženci tečaja sprejeti pri sv. očetu, ki je med drugim naglasil tudi sledeče zelo važne misli: *Češčenje Boga je prva in najbistvenejša dolžnost*, ki jo ima ustvarjeno bitje. Svoj zunanji izraz ima to češčenje v molitvi, ki se deli na molitev proslave (adoracije), zahvale, zadoščevanja in proš-

* Ker se letos obravnavajo v fantovskih odsekih resolucije stalnega odbora za evharistične kongrese, sklenjene o priliki evharističnega kongresa v Ljubljani, smo naprosili prevzv. g. dr. Josipa Srebrniča, škofa krškega, da napiše načelen članek o prvi resoluciji. Prevzv. g. dr. Srebrnič se je prošnji rad odzval ter njegova izvajanja z veseljem priobčujemo. — Urednik.

¹⁾ Predavanja so bila tale: V sredo 24. aprila tri predavanja, ki so obravnavala Gospodov dan v zgodovinskem pregledu. V četrtek 25. aprila: 1. Nedeljski počitek v zakonodavstvu. 2. Nedeljski počitek in družina. 3. Nedeljski počitek in župnija. — V petek 26. aprila: 1. Liturgično življenje in individualna pobožnost na praznični dan. 2. Dobrodelnost na praznični dan. 3. Praznični dan in odmor. — V soboto 27. aprila: 1. Zdravstveni razlogi nedeljskega počitka. 2. Praznični dan in življenje v društvih. 3. Zakaj se mora Gospodov dan posvečevati (Apostolat občestva in apostolat poedincev). — Poročilo in obširnejše podatke o vsem je priobčeval »Osservatore Romano« od 25. do 30. aprila 1935. Na tečaju je bilo okoli 200 udeležencev. — Taki tečaji za posvečevanje nedelje se od tedaj vrše v vseh škofijah po Italiji!

nje. *Dolžnost tega češčenja bi moralo vršiti ustvarjeno bitje vsak trenutek svojega življenja.* Ker je to nemogoče, zato je Bog v svoji modrosti odredil način, kako naj se ta dolžnost izpolnjuje. Vsi drugi dnevi, je rekel Bog v svojem usmiljenju in svoji dobroti, naj vam bodo za vaše potrebe na razpolago, za potrebe vašega življenja; *en dan pa naj bo pridržan mojim pravicam in posvečen dolžnostim, ki jih imate do mene!* »Evo,« je rekel sv. oče, »to je nedelja, praznični dan! Evo, to je bil praznični dan v starem zakonu, to je še posebej v novem zakonu, kjer zadobiva posvečevanje nedelje in praznika *svoj višek in svoje bistvo* v tem, da prisostvujemo daritvi sv. maše in s tem na najpopolnejši način zadoščamo dolžnostim, ki jih ima ustvarjeno bitje do svojega Stvarnika.«²⁾)

Svetost Gospodovega dne

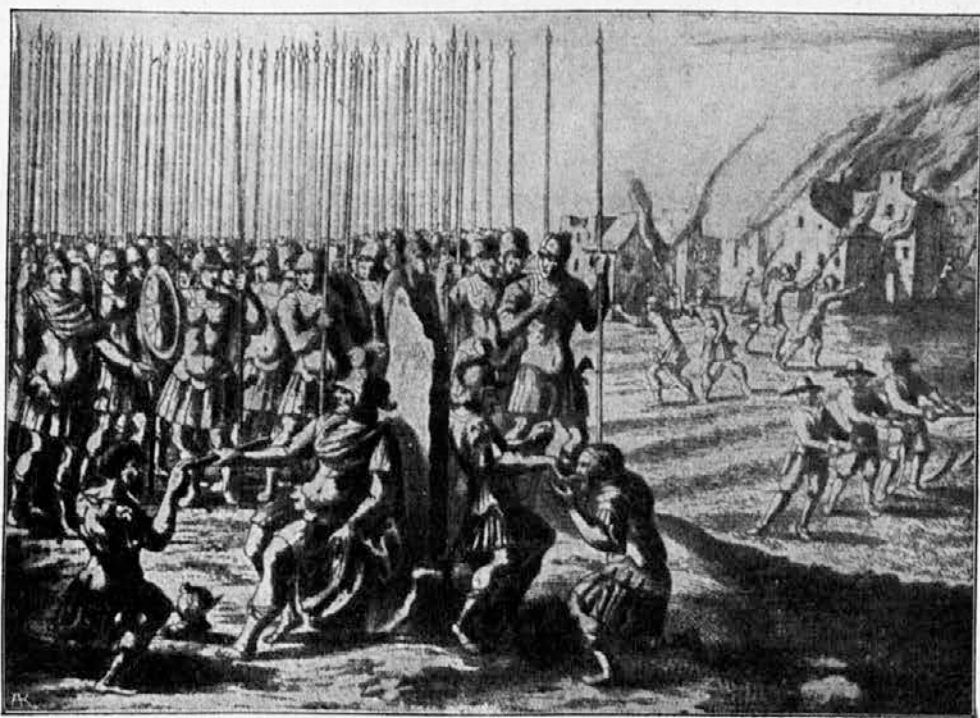
Zelo pogosto poudarja sv. pismo stare zaveze svetost dneva, ki si ga je Bog pridržal, in dolžnost, da se ta dan posvečuje. Bog je sedmi dan blagoslovil in posvetil, ker je ta dan počival po delu, ki je bilo posvečeno stvaritvi vesoljstva (1 Moz 2, 2. 3.). »Šest dni delajte, sedmi dan pa naj vam bo svet; kdor bi ta dan opravljal kako delo, naj bo na smrt obsojen« (2 Moz 35, 2. 3.). Ta zapoved se prenekaterikrat ponavlja.

Pa se je tudi zelo resno izvajala. Ko so bili Izraelci v puščavi, so neke sobote našli človeka, ki si je drva nabiral; pripeljali so ga pred Mozesa in Arona in celo občino. Ker niso vedeli, kako postopati z njim, so ga odvedli v zapor, toda Bog je Mozesu rekel: Ta človek mora umreti! In odpeljali so ga iz taborišča in kamnali so ga, dokler ni izdihnil (4 Moz 15, 32 sl). *Sedmi dan pripada izključno Bogu!* V stari zavezi je bil to zadnji dan v tednu, spominski dan na dokončano stvaritev, dan, posvečen Bogu-Stvarniku in vrhovnemu Gospodarju vsega vesoljstva in hkratu dan miru, da se je duša svobodno mogla baviti samo s svojim Bogom. V novi zavezi je ta dan prvi dan v tednu, ker je ta dan Kristus, učlovečeni Sin božji, iz lastne moči vstal od mrtvih in s svojim vstajenjem postavil pečat vedno zmagovalne resničnosti na vse svoje delo in s tem ta dan zaključil odrešenje ljudskega rodù. Gospodov dan so ga zvali apostoli in se v grškem in latinskem jeziku še vedno tako imenuje. Mi ga zovemo nedelja, po dolžnosti, ki jo vsak človek ta dan ima, to je, ne sme de-

²⁾ Prim. »Oss. Rom.« 1. maja 1935.

lati, da more Boga z molitvijo in dobroteljnostjo častiti, da se more tudi v Bogu odpočiti.

Skoro ni stvari, ki bi jo Bog sam tako neposredno pridržal sebi za svoje pravice, kot je nedelja, ki se prav radi tega imenuje naravnost Njegov dan, Njegovo lastništvo! Imamo stavbe, ki jih človek svobodno zida in določa njihovo obliko ter jih Bogu posvečuje kot cerkve. Imamo svete posode ali tvarino, iz katere se te izdelujejo: to izbira človek, sam jim določa obliko, sam jih Bogu daruje itd. *Nedeljo pa si je Bog sam izbral in jo sebi pridržal! Nedelja je torej neizmerno svet in častitljiv dan, svet še posebej radi tega, ker je nerazdružljivo spojen s Kristusom, Zveličarjem in Bogom našim, ki je*

Ob spominu na 15-letnico koroškega plebiscita.

ta dan veličastno premagal smrt in se sedaj za nas pri sv. maši daruje, da v smislu Njegove zapovedi ž Njim zedinjeni presveto Trojico slavimo in hvalimo ter opravljamo svoje molitve.

Gospodov dan — dokument vere in svobode

Posvečevanje Gospodovega dneva je bilo v stari zavezi vidni zunanji znak vere v enega Boga. Isto je danes v novi zavezi. Kjer se Gospodov dan lahkomišlno skruni, tam ni več Bog vrhovni cilj

življenja, tam se na tisto mesto, ki ga mora zavzemati Bog, postavljajo bogovi, ki se imenujejo profit, denar, pohlep, uživanje . . . Ako pa državna oblast izpodriva Gospodov dan, potem je jasno, da je začela in da vodi več ali manj odprto vojsko ne samo proti krščanstvu, nego proti veri v Boga sploh. Tu ima prav gotovo tudi masonstvo svoje prste vmes! Tu moramo biti odločno na straži! V boju proti Bogu je francoska revolucija nedeljo čisto zatrla; isto je napravil danes boljševizem v Rusiji.

Posvečevanje Gospodovega dneva je tudi prekrasen dokument svobode, ki nam jo je priboril Kristus za življenje na zemlji. Krščanska svoboda! O kako divna je in kako globoko bi se je morali vsi zavedati in biti pripravljene, da jo z vso odločnostjo branimo proti vsem, ki nam jo podkopavajo in hočejo vzeti. Moderni veleobrati ne računajo z Bogom in ne računajo z nedeljo; zato je delavec v njih suženj, ki nima več pravice, da svobodno živi in da svobodno razpolaga s svojim časom. »Poglejte današnjo Rusijo,« je rekel znani škof in poznavatelj ruskih razmer d'Herbigny koncem letošnjega avgusta na kongresu delavske katoliške mladine v Bruslju, »današnja Rusija je ogromna jetnišnica!« Komunizem je zatrl v njej Gospodov dan, istočasno pa je napravil iz ljudi sužnje brezsrčnih židovskih diktatorjev, ki imajo državo v svojih rokah. Spominjam se svojega pokojnega očeta. Obilja ni poznal nikdar in trdo je delal od ranega jutra do kasno v noč. Ali nedelja mu je bila dan svete svobode. Nikdo ga ni nadzoroval, ko je predpoldne hodil dvakrat k sv. maši in popoldne k blagoslovu; svobodno je šel na božjo pot, kakor in kamor je ta ali drugi praznik nanesel in pri tem še mene otroka jemal seboj; svobodno je hodil po svojem zemljišču, da uživa, kako se iz grude njegov trud razvija v cvet in sad; svobodno je šel v krog svojih sosedov in znancev, da se v razgovoru z njimi oddahne; svobodno ostajal pri družini, da se v njej veseli in ž njo v molitvi nedeljo zaključi. V ponedeljek pa je zopet z zoro šel na trdo delo. Kje daje kapitalizem in komunizem tako svobodo ljudem? In kje tudi diktatorski režimi, ki zahtevajo, da se suženjsko služi samo njim in da se njihovi dnevi praznujejo, Gospodov dan pa jim je deveta briga? *Zares, ako bi Bog sam ne bil postavil zakona, ki pravi, da je nedelja Njegov dan, pridržan človeku, da se v Bogu oddahne in odpočije, kje bi človeštvo imelo vidno jamstvo in dokaz, da je vendarle pozvano k svobodi? »Za svobodo nas je Kristus oprostil. Stojte torej trdno in se ne dajte zopet vpreči v jarem sužnosti!«* (Gal 5, 1). To je poziv sv. Pavla.

Zavedajmo se globoko vsega tega; bodimo Bogu iz dna duše hvaležni, da je nedelja Njegov dan in branimo to Njegovo pravico z vsemi močmi!

Skrunitev Gospodovega dne

Vsi vemo, da težko greši, kdor osebe in reči, ki so Bogu posvečene, onečašča in oskrunja. Tak greh se imenuje bogoskrunstvo in je včasih tako velik, da navaden duhovnik nima oblasti, izreči oprostene nad njim. Nekateri so pridržani celo sv. očetu. *Skrunitev nedelje ni sicer pridržan greh, pa je vendar greh in zločin, kjer nastopa Bog sam kot kaznovalec.* To je kar strašno! Videli smo že zgoraj, kako je Bog na smrt obsodil človeka, ki je oskrunil njegov dan. Ko je babilonski kralj Baltazar pri neki pojedini dal prinesiti na mizo svete posode iz templja v Jeruzalemu, da bi njegovi gostje pili iz njih, je nevidna roka napisala na zid besede: Mene, Tekel, Fares; besede, ki so kralju napovedale strašno smrt za njegovo bogoskrunstvo. Še tisto noč je bil kralj ubit in vse njegovo kraljestvo razdejano. Tu je Bog strašno nastopil, ker so se skrunile svete posode. *Še strožje nastopa če se skruni njegov dan!*

Knjigo, polno dokazov iz vsakdanjega življenja bi lahko napisali o tem. Kdo se ne spominja številnih nesrečnih smrti in drugih težkih slučajev v planinah, pri dirkah, športnih tekmah in v krčmah, ki bi jih prav gotovo ne bilo, če bi se tiste nedelje po božjem zakonu posvečevale! *Da, z veliko ljubosumnostjo pazi Bog sam, kako se njegov dan spoštuje.* V govoru, ki ga je sv. oče imel udeležencem v uvodu navedenega tečaja, je tudi omenil, da je Bog v svoji pravičnosti Rimljanom dal gospodstvo nad vsem tedaj znanim svetom kot plačilo na zemlji zelo verjetno tudi za češčenje, ki so ga božanstvu do početka svojega propadanja tako zvesto poklanjali. In nekaj podobnega, je pripomnil, vidimo tudi danes pri Angliji: Tu zapažamo neke vrste prvenstvo, ne sicer popolnega, ampak sorazmernega blagostanja, posebno pri uspevanju, ki neprestano spremlja njihovo industrijo in trgovino. Vse to je najbrž nagrada za to, ker se počitek na Gospodov dan pri Angležih do zadnjega izvaja. Zdelo se mu je, je rekel papež, da je kakor v cerkvi, tako je bilo povsod, kjer se je na Angleškem ob nedeljah nahajal, vse mirno in tiho.

Iz vsega sledi, da je posvečevanje nedelje neizmerno resna stvar, ki ni samo v živi, globoki zvezi z našo dušo, ampak prav tako budi z blagostanjem v življenju posameznikov, v življenju družin, narodov in držav. V tem smo si in moramo biti vedno na jasnem.

O sekularizaciji se govori tedaj, kadar državna oblast nasilno in krivično zaseže kako stvar, ki pripada Bogu ali Cerkvi in to stvar uporablja za svetne namene. Cesar Jožef II. n. pr. je sekulariziral okoli 738 samostanov, med njimi v Sloveniji samostane v Stični, Kostanjevici, v Bistri, na Sv. Gori pri Gorici itd.³⁾ Boljševiki v Rusiji so vso cerkveno imovino sekularizirali. Časopisi so poročali, da so isto napravili sedaj tudi vlastodržci v Mehiki. Sekularizacija v takih slučajih je pred Bogom zmerom tatvina, krivica, rop, prečesto tudi težko bogoskrunstvo; to so zločini, ki vpijejo do neba, ker se nasilno ne samo jemlje Cerkvi, to je Bogu, kar je božjega, nego se to potem dostikrat porablja celo proti Cerkvi in proti Bogu.

Nedelje in zapovedani prazniki so torej Gospodovi dnevi; ti pripadajo izključno Bogu po božjem zakonu. Ako se ti dnevi po zasebnikih zlorabljaajo za svetne ali celo grešne svrhe, govorimo o profanaciji Gospodovega dneva. To je seveda velik greh. Ali ta greh ostane na osebi, ki greši, oz. še na okolici, na katero dotična oseba s pohujšanjem deluje. Mnogo hujše so posledice, ako državna oblast Gospodov dan na ta ali drugi način samovoljno in nasilno odtegne njegovemu namenu, ker se učinek takega dejanja razteza na vse ozemlje dotične države in traja lahko brez kraja.

Pri nas je bil lani, dne 2. februarja 1934, objavljen⁴⁾ »Zakon o obvezni telesni vzgoji«. V § 7 tega zakona se uvajajo posebni nedeljski tečajji, v katerih bi se telesno vzgajala moška mladež po končani ljudski šoli do svojega dovršenega 20. leta.

Kako je treba te tečaje in delo v njih razumeti, razlaga podrobno »Uredba o ustanavljanju in delu nedeljskih tečajev«, ki so jo letos dne 1. aprila 1935 objavile »Službene Novine«.⁵⁾

Tukaj čitamo v čl. 3.: »Pouk v obvezni telesni vzgoji v nedeljskih tečajjih se vrši samo ob nedeljah; izvzeti so veliki državni in verski prazniki vseh veroizpovedi, ako padejo na nedeljo. Kjer razmere in navade dopuščajo, se more pouk izvajati tudi ob drugih manjših praznikih, ako duhovniki v dotičnem mestu na to pristanejo.«⁶⁾

³⁾ Prim. Gruden, Zgodovina slovenskega naroda, stran 1000 sl.

⁴⁾ Službene novine 2. II. 1934, Uradni del št. 61.

⁵⁾ Službene novine 1. IV. 1935, Uradni del št. 195 in št. 197.

⁶⁾ Kaj hoče ta stavek prav za prav povedati, ni jasno. Katoličani ne razlikujemo velikih, navadnih in manjših praznikov, ampak samo praznike, ki so zapovedani in ki niso zapovedani. Nezapovedani prazniki niso dnevi, ki bili pridržani izključno Bogu.

Čas, kdaj se ima pouk začeti, določa krajevno občinsko poglavarstvo v sporazumu z učitelji in duhovniki, kakor to krajevne razmere svetujejo; v mestih se to uredi tudi še v sporazumu z ravnateljmi nedeljskih šol (trgovskih, obrtnih in drugih). Pouk traja $1\frac{1}{2}$ —2 uri; pri zletih in pri posebnem pouku tudi več, kakor to pač dopušča učni načrt ter razmere in možnosti v dotičnem mestu.«

Čl. 10 pravi: »Pouk v nedeljskih tečajih se vrši samo ob nedeljah in praznikih predpoldne«. »Pouk se vrši na odprtem prostoru, ali v prostorih državnih, bano-vinskih, verskih in samoupravnih šol, ali v drugih poslopih, ki so porabna za pouk«.

V učnem načrtu se odreja v poglavju III. (Organizacija dela) med drugim tudi sledeče: »Pouk se vrši do dve uri na teden, in sicer ob nedeljah predpoldne ali popoldne (po krajevnih razmerah). Včasih bo potrebno, da se pouk razširi na celo predpoldne ali popoldne, ali celo na celi dan (zleti, vaje v naravi)«. — Enkrat na mesec se prireja, kjer je to mogoče, poldnevni zlet. Za obvezance od 17. do 20. leta je treba po možnosti prirediti enkrat na leto vsaj eno »maršovanje sa logorovanjem« od dveh do treh dni.

V istem učnem načrtu se telesna vzgoja deli na sledeče skupine: 1. Moralna in nacionalna vzgoja; 2. splošna telesna vzgoja 3. posebna telesna vzgoja (vojaške stvari).

Obvezanci, ki so dolžni obiskovati nedeljske tečaje, se dele na tri skupine. Prvi skupini pripadajo obvezanci od 11. do končanega 14. leta; njim se odrejajo enkrat na mesec krajši zleti v okolico; ti trajajo 3 do 4 ure; kjer razmere dopuščajo, trikrat na leto zleti, ki trajajo celi dan. *Pri drugi skupini* (od 15. do končanega 17. leta) se odreja enkrat na mesec poldnevni »marš« do 12 km; trikrat na leto celodnevni »marš« do 20 km; poleg tega še »logorovanje« enkrat na leto. *Pri tretji skupini* (od 18. do končanega 20. leta) se odreja enkrat na mesec poldnevni »marš« do 16 km, trikrat na leto celodnevni »marš« do 25 km, enkrat na leto »logorovanje«.

V programu, ki obravnava moralno vzgojo, ni nikjer niti besedice o božjih in cerkvenih zapovedah, niti besedice o dolžnosti posvečevanja nedelje in praznika; samo pri drugi skupini se spominja kot predmet moralne vzgoje verska znosnost (»Brat je mio koje vere bio«).

Še enkrat: ves pouk v nedeljskih tečajih se vrši samo ob nedeljah! In sedaj vprašamo in ugotavljamo sledeče:

Kdo je dal zastopnikom državne oblasti pravico, da tako strahovito posegajo v Gospodov dan? Nedelja je odlično verska zadeva. Nedelja brezpogojno ne spada v kompetenco države, ker je po božji postavi le Bogu pridržana. Naša uredba pa kratkomalo trga iz nje poldrugo uro, dve ure, čas predpoldne ali popoldne, celo predpoldne ali celo popoldne, da, cele dneve, tudi do tri dni hkratu za zlete, za »marše« in »logorovanje«; trga ta čas Bogu in ga sekularizira ter odreja za čisto posvetne svrhe. Še dalje gre in trga samovoljno in nasilno mlade duše, ki so Boga in božje pomoči najbolj potrebne, od Gospodovega dneva in jih sili, da se bavijo s stvarmi, ki k službi božji nikakor ne spadajo, ter jim naravnost onemogočuje gojitev verskega življenja.

»Šest dni delajte, sedmi dan pa naj vam bo svet!« To je zakon božji! Nedelji moramo čuvati verski značaj ne samo s tem, da smo pobožno pri maši, *ampak da ta dan s sobotnim popoldnevom posvečujemo svojemu verskemu življenju sploh!* Mladina, posebno ti, moška mladina, čuvaj si to pravico in bori se za svobodo, ki ti jo je Kristus priboril! Nedelja (s soboto popoldne) je dan, da svobodno greš k svetim zakramentom; da poslušáš besedo božjo v cerkvi predpoldne in popoldne; da imaš svoje verske sestanke, nastope, prireditve, predstave, matinee; nedelja je dan, da lahko greš na božje poti, na verske kongrese, na katoliške shode, k duhovnim vajam; nedelja je dan skupne sv. maše za celo župnijo, dan svetih misijonov, verskih manifestacij; dan svetega petja v tvojih pevskih zborih in predavanj v tvojih društvih; dan, namenjen krščanski prosveti, krščanski dobroti, delovanju katoliške akcije itd.

Vse to se onemogoča z zakonom in z uredbo o nedeljskih tečajih za telesno vzgojo. Pa ne samo, da se mladina trga od Gospodovega dne, koliko pohujšanja bo povsod, ko bo mladina v smislu naše uredbe »maršovala« in »logorovala« daleč od vsake cerkve tedaj, ko bo narod ob nedeljah hitel v svoja svetišča! Kdo bi mogel danes pregledati posledice tega pohujšanja?

Nič ne pomeni pozivati se na čl. 3. uredbe, češ, čas pričetka pouka se bo uredil dogovorno z duhovniki dotičnega mesta. *Zadeva je tako velike važnosti, da sploh ne more spadati v delokrog »duhovnikov dotičnih mest!«* In če se je kaj ukrenilo, napravilo se je to samo radi tega, da duhovniki svojemu škofu o zadevi poročajo. *Zadeva bi spadala edino v delokrog škofov! Škofov pa nihče ni vprašal niti za njihovo mnenje, še manj za njihov svet, ko sta se zakon in uredba sestavljala, četudi gre za čisto verske, in sicer zelo važne verske zadeve!* Tudi je določevanje časa za početek pouka brez vsakega pomena, ker ne gre samo za pouk dveh ur, nego za pouk, oziroma za zlete, »marše« in »logorovanja«, ki bi trajali vsevprek v vseh župnijah cele poldneve, cele dneve in še več itd. — *in vse to ob nedeljah, ob Gospodovih dnevih!*

Zagovorniki teh tečajev govore sicer, da so nedelje odrejene v ta namen iz socialnih, gospodarskih, zdravstvenih in materialnih razlogov. Če bi te tečaje postavili na delavnike, bi trpele radi tega največ ravno najbolj siromašne družine, ker bi delodajalci odpuščali iz službe njihove sinove — obrtniške vajence in pomočnike, delavce,

zidarje, kleparje, kovače in druge rokodelce, kajti — tako trdijo gornji zagovorniki zakona in njegove uredbe — delodajalci ne bi hoteli pristati, da imajo pri njih zaslužek razne osebe takrat, ko pri njih niso v službi, ter bi sploh v službo niti ne sprejemali onih, ki bi ob delavnikih hodili na tečaje za telesno vzgojo.

Na to je mogoče prav lahko odgovoriti: Nikakor ne gre, da se danes, ko je tudi pri nas na tisoče ljudi nezaposlenih in se brez dela vlačijo okrog, ta nezaposlenost pobija s sekularizacijo Gospodovega dneva s tem, da se celokupni naši moški mladini jemlje svoboda verskega življenja ob nedeljah. *Nezaposlenost vendar zahteva, da se delavniki porabijo za svetne opravke, ne pa da se ž njimi skruni nedelja.* To je jasno kot beli dan. Tudi je jasno, da bi zakonodavec, ki bi odredil delavnike za tečaje, v istem zakonu z največjo lahkoto mogel zaščititi vajence in delavce in delojemalce sploh pred vsemi represalijami delodajalcev.

Koliko si je katoliški episkopat prizedeval, da se odpravijo nedeljske šole trgovskih, obrtniških in drugih vajencev! Uspelo mu je; vsaj v katoliških krajih jih gotovo skoro nikjer ni več. Sami dotični šolski vodje in učitelji so z vsemi močmi sodelovali, da se je to doseglo, ker jim je bilo pač jasno, da je nedelja *dan Gospodov*, dan počitka, in za gojitev verskega življenja absolutno potreben ne samo njim, nego še posebej mladini! Sedaj pa uvajajo ob nedeljah čisto nekompetentni faktorji *nove tečaje*, samo da se mladina na drug način odtegne Cerкви in Bogu — — —

* * *

Popolnoma utemeljena je torej resolucija, ki je bila o priliki II. občnega evharističnega kongresa sprejeta in ki se glasi:

»Delegati vseh škofij v naši državi, zbrani kot člani stalnega odbora za evharistične kongrese na svojem sestanku v Ljubljani, dne 28. junija 1935, zahtevajo, da državne oblasti brezpogojno mislijo na to, kako bi Gospodovi dnevi ostali rezervirani izključno le namenu, ki ga po božjem zakonu imajo; a njihov namen ni samo vršitev verskih dolžnosti, temveč tudi gojitev verskega življenja sploh. Zaradi tega obsojajo »Zakon o obvezni telesni vzgoji« ter dotično »Uredbo o osnavljanju in delovanju prazničnih tečajev«, kolikor vzvišene namene Gospodovih dni zapostavljata. Dosti je delovnih dni, da bi se mogli cilji navedenega zakona neovirano dosegati brez tega zapostavljanja.

Pozivajo tudi vse pristojne činitelje, da javne, zlasti mladinske nastope dovoljujejo samo toliko, kolikor je vršitev verskih dolžnosti udeležencem katoliške veroizpovedi neovirano omogočena in zagotovljena. V nasprotnem slučaju bi bil značaj takih prireditev najmanje amoralen, kar moramo s stališča božjih interesov absolutno odklanjati.«

* * *

Mladina, stopi odločno na plan! Z vsemi močmi brani svojo svobodo za udejstvovanje verskega življenja ob nedeljah in praznikih! To svobodo ti je pridobil sam Kristus s svojo smrtjo na križu in On jo zate zahteva. Z vsemi močmi nastopaj proti sekularizaciji Gospodovih dni; na čelo se postavi vseh tistih, ki te dneve posvečujejo in hočejo, da jih posvečujejo tudi vsi drugi, tudi država. Blagoslov božji bo tebi in domovini v plačilo za to!

BRATJE, ZDAJ BO JESEN

Peter Križman

Bratje, zdaj bo jesen
in bomo stopili preko vrta,
bratje, da vsakdo spozna,
ali naš sad na drevesu zori
ali piškav v travi leži.

Bratje, zdaj bo jesen
in bomo stopili preko vrta,
bratje, da vsakdo spozna:
kaj letos nam delo je obrodilo,
ali sadove je kje popustilo
in trud naš vse leto zastonj?

Bratje, zdaj bo jesen...
Ali naš sad na drevesu zori?
Ali piškav v travi leži?

V NOČI

Peter Križman

Na lahnih krilih noč je prihitela,
v daljavi sijejo prižgane luči,
po hišah je zavladal topel mir
in mladi fantje za vasjo pojo.

Srebrna mesečina je objela svet
in s šumom je na cesto padlo jabolko.
Nekje igra se veter, kot šepet
skrivnosten hitel bi v daljavo.

Obstal sem truden poleg ceste
in legel v travo, gledal sem v nebo.
In tiho duša mi je šepetala:
Veruj, človek, moli: Bogu hvala!

KAKO?

Vane Betkin

Fant moj, ko hodiš mimo travnikov cvetočih
in gledaš žito v polju, gnezdeca v precepkih vej,
ko v bistrim vodah kopaš se ob dnevnih vročih,
kaj misliš si ob tej lepoti, daj, povej!

Kaj s holmcev bele ti pripovedujejo cerkvice,
kaj hišice v ravninah, nageljni na okencih deklet,
kaj pesem murnov v travi, v gozdu kukavice
pa drugo vse, kar v zemlji naši boža ti pogled?

Po svoje, kakor znaš, mi, fant moj, odgovori,
kako si s to lepoto v sredi svojega srca,
kaj narekujejo ti v črnih hostah stari hori,
kako doživljaš v sebi svet in dobrega Boga?

OBA

Andrej Tumpej

Srečal sem tu v Srbiji bivšega »našega fanta«. Mislim, da je bil eden naših najboljših. Danes je mož, ki ga tudi tu spoštuje vsak, kdor ga spozna. Pa tudi svoj domek ima, družinico, in tako je prijetno v njegovem gnezdecu, da tudi tebe prevzame blaženost srečne družine, ko stopiš pod njegovo streho. Vzor fanta, pravi vitez, je ustanovil tudi vzorno družino. Pa smo jo zavili na sprehod. Razgovarjali smo se o naši bivši idealni fantovski družini, o raznih fantovskih vprašanjih: česar je polno srce, o tem največ usta govore. Pa mi je rekel: »Bolj kot kdaj prej sem danes vesel, da sem bil v orlovski organizaciji, ko vem, kaj je družina, kaj žena, kaj mati, kaj otrok. Če bi nas ne bila naučila organizacija nič drugega, za to sem ji še danes hvaležen, da nas je naučila spoštovati deklet! To je prvi pogoj za srečen zakon.«

Če si v glavi dorasel, zrel, potem boš razumel, da je treba v razmerju med moškim in žensko nekega reda. In ta red je Bog napravil in nam ga tudi povedal: »Ne nečistuj«, spolnega nagona ne zlorablaj, ampak tudi ta nagon mora služiti Bogu v čast, človeku v srečo. Saj je celó pri živalih na svoj način tako. Ti si pa duh, ki naj vodi tvojo žival v tebi, telo, po božjem redu.

Ko si bil otrok, fantek, nisi maral za dekleta. V šoli je bila največja sramota, če so nas djali v ženske klopi. Tudi pri igri jih nismo mogli trpeti blizu, ker so tako cmerikave, pa tudi zatožile so rade. Zato smo jih nagnali iz svoje družbe. »Ko sem bil otrok, sem mislil otročje.«

Danes ti pa ni vseeno, kadar srečaš deklet. Če je zbranih sto fantov, pa samo eno deklet, tako na skrivaj se zanimajo vsi za njo in najbolj za njo, čeprav ni drugače prav nič zanimiva, niti če bi merili njeno razumnost ali kaj duhovnega. Po tem sploh pri takih priložnostih nihče ne vprašuje. Glavno je, da je ženska, pa je že v taki družbi zanimiva.

Isto se godi v podobnih priložnostih dekletom, samo da pri njih strastvenost, ali kako bi rekel, živalskost še bolj udari na dan, čeprav jo znajo bolj prikrivati. Koliko pobojev med fanti je ta reč že zakrivila, koliko sovraštev med dekletimi povzročila!

Ko začne tvoje telo zoreti, tudi tvoje misli silijo vedno na to eno, na žensko stran. Sčasoma pa tvoje misli vedno bolj obletavajo eno,

ki ti postane nekega dne sladka misel. En sam pogled, srce odpre, en sam pogled, srce se vžge. In potem: kadarkol' se midva srečava itd. Morebiti si ti to že doživel, ali pa te še čaka.

Kaj pa zdaj? Ali je vse to napak? Ali je vse to že greh? Kakor drugod, tako je tudi v teh rečeh greh samo to, kjer človek zavedoma podira božji red, na sebi preprečuje božje načrte. Vse to so tebi samo opomini, da je tudi tebi dragi oče v nebesih določil življenjsko pot in nalogo, vse to so klici narave, ki ti jo je dal, da se bliža čas, ko boš to pot nastopil in to nalogo sprejel. Če si otrok, boš vzel to stvar otročje, če si pa zares dozorel, potem boš ravnal, mislil zares zrelo, pametno, moško. Potem se boš zavedel, da je to opomin, da prihaja čas, ko moraš začeti resno in vestno misliti ter se pripraviti, da boš svoje osebno samotno življenje, svoj »jaz« razširil v »mi«, v družino, ko boš svoje življenje na neki način podaljšal v bodočem človeku. Dobil boš pravice moža in očeta, toda tudi prevzel dolžnosti do žene in otroka. Toda vse to šele, ko boš napravil pred Bogom čisto svojevrstno, zakramentalno pogodbo, ki ji pravimo poroka. O tej najvažnejši pogodbi vsega tvojega življenja bi lahko razmišljala na več strani, na več načinov. Danes bi jo pogledala samo tako, da bova videla, kako je Bog v svoj red, v svoje določbe zajel obenem z nadnaravnimi človekovimi nameni tudi tvojo zemeljsko srečo.

Kaj je predmet pogodbe, ki ji pravimo poroka? Dva človeka z dušo in telesom, za čas in večnost, za sebe, pa prav tako za ustvarjanje, vzgajanje in zveličanje bodočih ljudi. Pred kratkim sem bral pregovor, da se je treba poročiti ne samo z očmi, ampak tudi z ušesi. Jaz bi dostavil, da se je treba pripravljati na poroko in se poročiti ne samo z očmi in ušesi, ampak tudi s srcem, s pametjo in vestjo. Prvo, kar je za dobro in srečno poroko treba, je pred vsem to, da imaš dekle zares rad, da ti je zares izmed vseh najbolj všeč. Če ti ni všeč, potem jo takoj pusti pri miru in ne vznemirjaj sebe in nje, ker ne bi bil z njo nikoli popolnoma srečen.

Dekle mora biti tudi zdrava. Brez zdravja je, človeško govorjeno, težko govoriti o sreči posameznika, v družini pa še težje. Kako naj pa prevzame odgovornost za srečo družine in prihodnjih ljudi tisti, ki jim ne more dati zdravega telesa! Velika brezvestnost in laž samemu sebi je, če kdo prevzema tako odgovornost bolan. Tak je goljuf. Kako važna je dalje naravna izobrazba, n. pr. gospodinjska, kuharska itd. Srečal sem v življenju doli na jugu naše države fanta, ki se je poročil samo z očmi, ki so obvisile na barvilu in mesu. Tam

je vsa ženska umetnost v tem, da pletejo nogavice, kuhajo turško kavo, za obed pa zmečejo v kotel vse skupaj: moke, krompirja, če je kaj mesa, glavna začimba pa je čebula in paprika. Po poroki je povabil na gostijo tudi mene. Ker dopoldne nisem vtegnil, sem stopil tja popoldne. Na dvorišču škripata dva cigana na svoje polomljene gosli, gostje domačini pa sedijo in poslušajo in gledajo v cigaretni dim. Na mizi je bilo polno obrojenih skled, sredi mize velika, prazna posoda. Čez nekaj časa mi prinese naš ženin sramežljivo košček mesa na nekem starem krožniku. K sreči ga je bil naglo skril, ko se je gostija pričela. Ko so se namreč gostje vrnili od poroke opoldne, so kakor volkovi planili nad skledo, vsak je lovil in polovil, kar je mogel. Ko so polovili iz sklede vse in jo postrgali, so si obrisali usta in brke v roke, zdaj pa hajde, cigane, sviraj! Nevesta pa je sedla na vzvišeno mesto, potem ko si je popravila šminko, in se dala občudovati. Če bi jo gledal z našimi očmi, bi mislil, da je fino vzgojena gospodična, saj bi vsako ljubljansko damo prekosila v farbanju, toda podpisati se ni znala. In ženin je bil dal družini za gostijo dva jurija, pa je komaj rešil košček mesa za povabljenega gosta. Ker se je vedno iste in tako ostre hrane kmalu naveličal, je poslal mlado ženo za dva meseca v Slovenijo, da bi se naučila pri njegovi materi kuhe. Po dveh mesecih se vrne. S kolodvora jo ubriše naravnost v domačo shrambo, prav taka, kakor je bila, popotno oblečna, s torbico. Sede, zagrabi kolač kruha, nabaše polna usta paprike in čebule in baše, da komaj diše. Šele počasi je prišla k sebi. »O Bože, divna je Slovenija, kak raj! Ampak kuhati ne znajo, hrana nima prav nobenega okusa, saj ne vedo, kaj je paprika in luk!« In čez tri leta se mi je prišel ta revež hvalit, da je že naučil ženo za silo skuhati žgance. . . In ta ženin je bil Slovenec, boljši uradnik. Petdeset let bo plačeval hrano v hiši, jedel bo pa cigansko sam in tudi njegovi gostje.

Da bodo njegovi otroci nesnažni, in še duhovno in duševno manj izobraženi in vzgojeni, to je zopet druga stvar. Kako je napačno, če pri taki življenjski pogodbi človek misli samo na telo, na meso, gleda samo lice, zobe, oči, lase! Kakor otrok nič ne misli na to, da je dragi Bog ta kos kože, ki mu pravimo lice, dal ženski za kratek čas zato, da opozori moškega na sebe. Potem se pa hitro spremeni, ostane pa žena in mati, ali vzorna ali borna.

(Konec prihodnjič.)

PRIČNIMO Z DELOM!

Ivan Martelanc

Čez noč smo se znašli sredi ogromnih nalog. Niso te naloge nanovo zrasle, le možnost za njih uresničenje smo učkali, le pot do njih reševanja se nam je odprla. Teh nalog ne smemo pustiti nerešenih. Dolžni smo jih načeti, dolžni radi samih sebe, dolžni radi svojih družin, dolžni, ker to zahteva od nas naš narod, dolžni, ker je tako prav za našo lepo, močno, svetlo slovensko in jugoslovansko bodočnost.

Ne bomo pa tem nalogam kos, če se za njih reševanje ne pripravimo s samovzgojo, z resnim izobraževanjem, pa tudi s skrbjo za telesno zdravje in moč.

Posameznik komaj zmore kaj. Je kakor kamen samec. Sicer je prav lep in zdrav, za temeljnik sposoben, a če ga ne vzdamo med druge kamne v zgradbi, komaj kaj pomeni. V zgradbi pa doseže svoj namen, zgradbo nosi in hvali ga stavebenik in lastnik stavbe.

Prav to velja vsakemu slovenskemu fantu. Povezan v družbi s svojimi znanci in prijatelji, vzgojen in prosvitljen v svoji organizaciji, okrepljen v športu in borbeni igri: to je pravi, urejeni reševalec vseh težkih nalog našega časa.

Tovariši, fantje iz vseh krajev naše drage domovine! Slovenska fantovska zveza je osnovana. V svojih dveh podzvezah, v ljubljanski in mariborski Zvezi fantovskih odsekov zbira pod okriljem društev, včlanjenih v Prosvetni zvezi v Ljubljani in Prosvetni zvezi v Mariboru, vse idejno zdrave, delavne in borbene slovenske fante, da se v načrtnem delu pripravijo za vse javne naloge, ki nam jih stavi vsak hip dom in čas, narod in država. Niti eden naj ne ostane ob strani, vsi se nam pridružite. V dvesto petdeset in več odsekih se bomo zbirali večer za večerom, da bomo proučevali pomen načel za vsako delo in vsakega človeka. Razgovarjali se bomo o velikih možeh, ki so gradili slovensko prosveto in vodili naš narod skozi borbe do zmage. Razpravljali bomo o socialnih nevarnostih in nalogah našega časa. Pogledali bomo bistro v oči komunizmu, ki preti s svetovno revolucijo uničiti vse dobrine vere in omike. Navduševali se bomo za krepostno življenje in se pripravljali za svoje bodoče poklice. Pa še v športu se bomo krepili. In peli, kot le pošten slovenski fant peti zna!

Naj ne bo fare in večjega kraja v vsej Sloveniji, kjer ne bi bilo katoliškega prosvetnega društva! In naj ne bo društva, ki ne bi imelo fantovskega odseka! Na korajžo! Bog živi!

HIŠA PISMONOŠE TONETA

Vane Betkin

(Konec.)

»Oženiti? Jaz, oženiti?« Na to še nikoli ni mislil. Mati mu je bila vse. Misel nanjo in na službo — to je bilo vse, kar mu je izpolnjevalo srce in dušo.

»Seveda; ti, prav ti!« je pritrjeval gospod župnik.

»Pa mene, da bi katera marala?«

»Hahaha!« se je od srca zasmejal dobri gospod. »Kar malo okrog sebe poglej, pa boš videl, koliko jih je, ki bi rade gospodinjile v tvoji novi hiši.«

»Pa saj je zdaj advent. Zdaj so ženitve vendar prepovedane.«

»Kdo pa pravi, da moraš že kar danes zapisati oklice? Najprej si izberi dekle, s katerim boš lahko shajal vse življenje, potlej pa pridi! Zdaj pa bodi pameten in ne uganjaj več takih, kot da bi bil ob pamet. Bogve, kako se mati na onem svetu žalosti radi tega, kar zadnje čase počenjaš.«

Tonetu se je kar v glavi vrtelo.

»Mater, da sem žalil? Joj, joj...« Moral se je zagrabit za srce, tako ga je zbolelo.

In oženiti se?

Tone je šel domov v omtiči. Tri noči ni zatisnil očesa in je premišljal samo o tem, kar mu je povedal gospod župnik. Nazadnje pa si je dejal:

»Saj imajo gospod res prav. Poleg matere sem delal hišo tudi za družino. — Toda, katera bi me vendar marala? Ne uganem, čeprav so gospod rekli, da bi marsikatera rada prišla k meni.«

* * *

Pa čas prinese vse. In zgodilo se je nekega dne, da je Tone prinesel Petruščkovi Francki, ki je bila tudi cerkvena pevka in pripravno, pridno dekle, v veliki torbi pisemce, ki ga je napisal — sam. Kar tako iz oči v oči ji ni mogel povedati, da mu ugaja, ker ni bil vaje takih stvari in bi ga bilo sram. Čez dva dni pa je Tone prinesel pisemce samemu sebi. Bilo je od Francke.

Tako sta se spoznala in Tone je zdaj resno mislil na ženitev. Kmalu je vprašal tudi Franckine starše, ki so bili kar veseli.

Francka je pričela pripravljati balo, Tone pa urejevati hišo. Tako je letal od vasi do vasi s pismi, da je vse od njega teklo, samo da je bil prej prost in je lahko še to in ono uredil v hiši, kamor je mislil na jesen pripeljati svojo nevesto. Stanoval je še vedno v bajti. »Prej ne pojdem; skupaj morava priti vanjo,« je sklenil.

Takoj po obletnici materine smrti sta se vzela. Francka mu je pripeljala lepo balo — saj je bila hči trdnega kmeta, — ki je pristojala taki hiši, kakršna je bila Tonetova.

Oba sta bila srečna in zadovoljna. Uredila sta si vse tako lepo, da se je čudil vsak, ki je videl njuno stanovanje.

V spalnico, tik nad zglavje obeh postelj, pa je Tone obesil sliko svoje matere, ki je kar ni mogel pozabiti.

* * *

Drugo jesen po poroki mu je Francka podarila v zahvalo, da jo je vzel, čisto majhnega Tončka.

»Pa sem delal hišo res za družino in prav je bilo tako!« si je dejal pismonoša Tone, ko se je nekega dne vrnil iz službe in našel poleg mlade mamice malega kričaća.

In hvaležno se je ozrl na dobro ženo.

KATOLIČANI PO DRUGIH DEŽELAH

Spanija. Katoličani madridske nadškofije so pred dobrima dvema letoma ustanovili Križarje katoliške šole. Do danes so zgradili že 274 novih šol in šolo za lajke, kjer se le-ti izobražujejo za katehiste. Taka dela so znanilci popolne zmage španskih katoličanov.

Češka. Praga je dobila novega nuncijskega Sv. Stolica je imenovala za nuncijskega dosedanjega svetnika nunciature msgr. Ks. Ritterja. To imenovanje so Čehi pozdravili z velikim veseljem, saj so s tem poravnani vsi spori, ki so bili med češko državo in Vatikanom radi nastopanja proti prejšnjemu nunciju.

Ob priliki 1050-letnice je češka vlada izdala jubilejne poštne znamke sv. Cirila in Metoda.

Na sokolskem kongresu v Taboru se je čehoslovaški minister g.dr. Beneš v svojem govoru dotaknil tudi odnosa med Cerkvijo in državo. Naglasil je, da zasluži Cerkev svobodo ter največje spoštovanje in priznanje. V državi morajo biti razmere take, »da se da carju, kar je carjevega, Bogu, kar je božjega, državi, kar pripade državi in Cerkvi, kar je njeno«.

Avstrijski katoliški telovadci so v Lincu proslavili svoj zvezni dan. Nastopilo je okrog 12 tisoč telovadcev in telovadkinj. Prireditvi je prisostvoval tudi državni predsednik. Sv. oče je dal svoj blagoslov.

Poljski katoličani razvijajo izredno delavnost. Pod vodstvom poljskih frančiškanih je bil ustanovljen nov katoliški dnevnik, ki je izšel, in sicer takoj, v nakladi 40.000 izvodov. Ta dnevnik se imenuje »Maly Dzienik« (Mali dnevnik).

Letos 15. avgusta so se vršile posebne zahvalne slovesnosti po vseh cerkvah v spomin obletnice »čudeža nad Vislo«. Leto 1920. so velikanske redne čete boljševoikov že stale pred Varšavo. Na rešitev mesta ni bilo več upati. S pomočjo Marijino in pod Marijino zastavo pa so pod poveljstvom Pilsudskega 15. avgusta 1920 poljske čete naskočile in premagale trikrat močnejšo rdečo armado. Tako je bila tudi Evropa rešena pred boljševiško poplavo.

V Poznanju se je vršil letni občni zbor katoliške fantovske organizacije »Mladina Poljska«. Zborovanja se je udeležilo 2000 delegatov, ki so zastopali 350.000 plačujočih, katoliško zavednih članov, organiziranih v 807 katoliških društvih. V organizaciji prevladuje kmečka mladina, ki predstavlja 60% članstva. Iz poročila, ki ga je podal znameniti prelat Bilko, izhaja, da razpolaga organizacija sedaj že s 309 društvenimi knjižnicami, ki imajo skupno 40 tisoč knjig. V okviru mladinske organizacije delujejo posebni odseki za šport, ki jih je letos 1018 in posebni odseki Rdečega križa, ki jih je skupno 224. Značilno za najnovejši razvoj organizacije je, da je vpeljala tudi posebne odseke za protiletalsko obrambo in so našli pri mladini navdušen odmev. Na kongresu je bilo tudi poudarjeno, da se ima Poljska morda vprav tej katoliški mladinski organizaciji zahvaliti, da razni kulturnobojni poskusi, ki so se oglašali pod vlado Fludrzejewicza, niso imeli nobenega uspeha in da je Poljski prihranjen protikrščanski fašistični poizkus.

Ameriški katoličani za tisk. Za mednarodno razstavo katoliškega tiska, ki bo prihodnje leto v Rimu, so ameriški katoličani dali 75.000 dolarjev.

Posebna šola za katekizem je ustanovljena v mestu Bilbao. Ta misel je zelo posrečena, če pomislimo, da v premnogih ameriških velikih mestih na stotisoče ljudi ne pride do verskega pouka, ker manjka cerkva, duhovnikov in kat. tiska. Za ustanovitev te šole ima največ zaslug tamkajšnji župnik, tudi posamezniki so se izkazali, saj je neka gospa darovala v ta namen 800.000 Din. Šola ima 20 razredov, kinodvorano, gledališče, muzeje in različne zbirke. Dvanajst profesorjev-duhovnikov in prav toliko lajkov predava samo veronauk na tej šoli, ki jo je letos obiskovalo že nad tisoč poslušalcev.

Anglija. Na svečanih prireditvah so Angleži dozdej zelo radi nazdravljali papežu. Na željo sv. očeta pa bodo odslej pri takih slovesnostih namesto zdravic molili za vrhovnega poglavarja kratko molitvico, da ga Bog obvaruje, mu da mir in srečo na zemlji in večno življenje.

Mednarodni protikomunistični zavod v Ženevi. V prvih dneh meseca junija je bil ob zastopstvu raznih držav ustanovljen v Ženevi zavod za protiboljševiške in protikomunistične delavce. Tu bodo sistematično proučevali in navajali, kako naj se posamezne države otresejo in obranijo marksističnih, oziroma boljševiških vplivov. Glavni poudarek bo na borbi za obrambo kulturnih vrednot pred marksističnimi napadi.

V Indiji v Allahabadu je izšla prva številka novega katoliškega tednika »Družabni red« (The Soc. order). Tednik bo prinašal poučne sestavke in razprave o gospodarskih in družabnih vprašanjih Indije glede na katoliške nauke in indijske kulturne razmere. Predvsem pa ima tednik namen, da izobrazene indijske kroge zainteresira za katoliške socialne nauke.

Na Islandu, ki je po veliki večini protestantski, vlada velika verska strpnost, tako, da uživa katoliška Cerkev največjo svobodo. Pred kratkim je katol. Cerkev dobila dovoljenje, da se sme v svrhu verske propagande posluževati državne radio postaje. Cerkev se tega propagandnega sredstva v obilni meri poslužuje.

Angleški fašisti in vera. Vodja angleških fašistov sir Oswald Mosley je pred kratkim govoril v Nottinghamu. V svojem govoru se je dotaknil tudi vere. Rekel je: »Priznamo svobodno izpoved vere vsakemu človeku. Ko pridemo mi na oblast, bo smel vsak otrok in vsak odrasel človek svobodno izpovedati svojo vero in otroci bodo lahko svobodno zahajali v šole, v katere jih bodo starši poslali. V yerskih stvareh bomo pomagali vsem našim državljanom, brez ozira, kateri veri pripadajo. Tako so govorili tudi nemški fašisti in jugoslovenski »pofarji«. Dejstva pa govore drugače.

Kongres žosistov v Bruslju se je vršil zadnje nedeljo v avgustu. Ta dan so praznovali desetletnico obstoja organizacije mladih katoliških delavcev (J. O. C.) Belgije. Tedaj (30. julija 1924) se je idealnemu in sposobnemu kanoniku Cardijnmu posrečilo, da je duhovščino prepričal o potrebi, da se ustanovi pokret, ki bo zajel mlade delavce in ki naj ne predstavlja samo njihove zahteve, ampak jih tudi vzga-

ja. Dotlej namreč je bilo vse delo razdeljeno v več manjših struj, ki niso vedle do uspeha. Po letu 1924. pa se je gibanje s silno močjo in naglico, toda premišljeno in solidno vršilo. Danes so žosisti sila, ki mora z njo računati vsak, tudi neprijatelj. Ta je izrazito apostolska organizacija, ki širi krščanske socialne ideje med delavstvom, tudi med hudimi in prepričanimi komunisti. V Belgijo se hodijo učiti delavski organizatorji ne samo iz Evrope, ampak tudi iz Amerike.

Prvi nacionalni kongres čilske mladine. V Valparaiso (Čile, Amerika) se je v maju vršil prvi kongres čilske katoliške mladine. Kongres je trajal štiri dni in so na njem razpravljali o organizaciji in gibanju mladinske katoliške akcije, o potrebi verskega in nramnega življenja, o ekonomskih in socialnih tvorbah ter o tehniki študijskih krožkov.

Katoliška akademska mladina se v svetu prav živahno giblje in daje veliko upanja; da se bo katoliški socialni nauk popolnoma uveljavil in tudi zmagal.

V Španiji so dali pobudo za ustanovitev španske katoliške univerze. Prve etape za doseg tega cilja so se že začele v Madridu. Katoliški akademiki v Londonu so začeli izdajati revijo »The Terminal«, dobili so lastnega duhovnega voditelja in njihovo delo je že zavzelo velik obseg. V Parizu je ustanovljeno internacionalno ognjišče katoliških akademikov. Posebno pozornost posvečajo kitajskim in japonskim akademikom. V Avstriji je imela katol. akademska zveza kongres v Salzburgu. Razpravljali so o aktivnosti katol. študenta, o katoliški univerzi v Salzburgu itd. Katoliški akademiki iz Rima so 31. maja obiskali sv. očeta, ki jim je priporočal in naglašal veliko potrebo znanstvenega študija verskih vprašanj od strani lajkov ter živahno socialno delovanje. Skupina ruskih katol. akademikov v Louvainu v Belgiji je dala pobudo za ustanovitev lastnega društva. Ustanovitelji pozivajo vse mlade ruske katol. emigrante širom sveta, naj se jim pridružijo. V Belgiji akademiki vneto študirajo in širijo krščanski način rešitve soc. vprašanja s posebnim ozirom na korporacije. Naj Bog delo teh in vseh drugih vodi, podpira in blagoslavlja!

MED SLOVENSKIMI FANTI

Moravče

Ko pričenjamo sezono zimskega delovanja v naših fantovskih vrstah, se spomnimo preteklega dela.

Drugo nedeljo v juliju je prevz. g. škof blagoslovil zastavo fantovske KA, ki nam bo spomin na dva velika dogodka v letošnjem letu.

Prvi je oživiljenje prosvetnega dela po našem voditelju dr. Antonu Korošču. Težko smo čakali, ko je obljubil ob priliki svoje 60 letnice z besedami: »Sonce vzhaja, svoboda prihaja, zmaga bo naša.« Klonili nismo, temveč zbirali smo se še bolj v strujenih vrstah in, hvala Bogu, ne zastonj. Polje vsestranskega dela v prosveti

Moravški fantje ob razvitju zastave KA s prevzišenim kn. škofom dr. Gregorijem Rožmanom v sredi. Desno fantovska zastava.

se je na stečaj odprlo, poprimimo se ga! Fantje, pokažimo svojim voditeljem ljubezen in zvestobo, ki smo jo od njih prejeli v težkih časih!

Drugi je lepo uspeli evharistični kongres, ki smo se ga v velikem številu udeležili in ki že kaže obilo sadov.

Pričeli smo z rednimi odborovnimi sestanki, ki jih imamo vsak ponedeljek zvečer, na katerih nam predava g. kaplan Srečko Huth o temi »Kristus v luči moderne katoličana«. Redni fantovski sestanki se pričnejo v oktobru. Mesečnih sestankov v Grobljah se tudi udeležujemo.

Fantje iz drugih krajev, povejte, kako živite in kaj delate! — Bog živi!

R. Franc.

Tržišče na Dolenjskem

Gorice so oživele. Slana je prizadjala škodo, a vse se je popravilo. Sonce, to blagodejno sonce je grelo in pod njegovimi žarki je vse zorelo, bogato zorelo. Vesela in korajžna pesem doni iz naših gor, veselo nabijanje se sliši iz naših hramov. Ej, kako lep je naš Malkovec, kako lep naš Bojnik! Fantje, pri nas je veselo, pri nas je vse pri delu. Ali mar v vinogradih? Tudi tam, a mi imamo še drug vinograd, trsnico lepih in krepkih mladik, našo prosveto. Kmetje — vino-

gradniki smo, zato tako radi govorimo v prisposodbi, ki nam je tako všeč. Po domače povemo, otipljivo, da nas razumejo vsi.

Takole je bilo pri nas na angeljsko nedeljo. V Križu, visoko gori nad Mirno, smo imeli skromno, a lepo prireditev. Le nič se ne muzajte! V rovtah je to, pa je vendar pomenljivo za obseg naše prosvete. Fantje in dekleta, z združenimi močmi, smo se potrudili, da prav slovesno pričnemo z delom, ko smo 3 leta ječali in čakali, da čas dozori. Dekleta so igrale tako, da so imele svoj delež, mi pa smo pridjali še veselo in burkasto enodejanko. Zapeli smo venček narodnih, nato pa menjaje poskušali, kdo zna bolje, ali fantje ali dekleta. Kdo se je bolj odrezal? Da ne bo nikjer

Whymper je vodil naravnost navzgor. Vročí sončni žarki in težki nahrbtniki so bili vzrok temu, da so stopali počasneje. Toda Whymper ni odnehal in je prisilil skupino, da je hodila z enakomernim korakom.

Pred mogočno goro leži »Höruli«¹, ki je po obliki podoben Matterhornu, le da je mnogo manjši. Niso šli preko Höruli-ja, ker je smatral Whymper to za igračkanje, s katerim izgube precej časa. Obšli so ga na južni strani.

Zadnja planinsko trava je ponehala. Krenili so pot preko grobelj in ledenika, še vedno pokonci, le včasih so morali plezati čez kakšno skupino skal. Sonce se je uprlo in žgalo na južni rob Höruli-ja, ki so ga morali prečkati, da bi na najvišji točki med Hörulijem in Matterhornom dosegli greben, ki loči ledenik Furggen od ožine Z' Mutt.

Dosedaj je bila pot utrudljiva pravica, ki ni nudila nobene posebnosti in je bila brez vsake sledi nevarnosti, toda ko so stopali po grebenu, jih je bogato nagradila z razgledom. Na levi strani se je razprostirala Monte Rosa s svojimi spremeljevalci, na desni se je dvigal preko prepada nad Z' Muttom Dent Blanch. Tam gorski masiv, tu čista, jasna oblika. Tu sta se stikala dva gorska kraljestva, ki sta si vzlic svoji bližini tako različna in tuja v načinu gradnje. Med obema področjema, tesno pred njima pa se je vzpela roža sveta, ogromni obelisk — gora Matterhorn. Možem, ki so stremeli k njemu, se je zdel iztrgan iz narave in ločen od vsega sveta. Če jim bo prijatelj ali sovražnik, o tem bo odločila prihodnjost. Molčati so morali in vdano čakati. Gora jih ni klicala in jim ni grozila, okostenela je v svojem nedostopnem veličastvu.

Greben, po katerem so stopali, se je daljšal od ure do ure. Bili so še v predsobanah, roke so jim še počivale, bližali so se gori, a telesa še niso bila priklenjena na njo, le gledati so smeli most, ki vodi do nje.

Whymper je hodil prvi in daleč pred drugimi. Vodniki so občutili, da je to njegova pot, ki jo mora on sam pokazati in so ostali zadaj. On pa je opravičil svoje početje s stavkom, da se vodniki tu spodaj še ne smejo utruditi, čaka jih še trdo delo. Saj bodo zgoraj v skalah potrebovali svoje moči, ko bodo pomagali Douglasu in Hadowu.

Za udorom med Hörulijem in goro samo se je širilo snežišče v višini Hörulijevega vrha, na desni prehaja v ledenik Furggen, na levo pa v ledenik Matterhorna. Sneg je imel trdo skorjo in dereze bi dobro služile.

Whymper je pričel takoj sekati stopinje. Hudson je prišel do njega in ga prosil, da bi smel iti na čelu. Spomnil ga je na spor v kapeli ob Črnem jezeru.

»Jaz sem prevzel odgovornost. Zaj moram sekati stopinje. Ne vi!«

Whymper je bil fanatik za pravico. Za greh mora biti pokora! Čeprav je bila to zanj še mnogo večja kazen, da ni smel iti prvi, ampak šele za Hudsonom.

Tudi v ledu so ostali dosledno na višini grebena. Ledenik Furggen se je širil pred njimi na levo v razsežnosti pet tisoč metrov. Led je bleščal in slepil v sončnih žarkih. V globini je bil podoben belemu zimskemu snegu. Omotica ni bila nevarna, saj se je zdelo, da je lahko nagnjena snežena ploskev pripravljena, da nežno zajame človeka v svoj naročaj. Hadow je stopal odločno. Pogumno so se kotallili odsekani ledeni kosi navzdol in se niso razleteli.

Na koncu ledenika Furggen-a se je dvigala proti vzhodu temna skalna stena. Douglas je hotel vedeti njeno ime, ker je verjel v pomen besede.

»Mrtvaške deske,« je pojasnil Tanqwalder.

Planšarji, ki jih vedno čaka smrt, so nekoč iznašli to ime. Iz praznoverja so ga obdržali, saj večkrat vprav tega ni, kar kdo kliče. Poznejši rodovi so dodali temu imenu še zgodbo: Nekoč naj bi se odigrala na te mjestu bitka. Ko so bili vsi dolinci iz Zermatta v Wallisu na bojnem pohodu, so prišli iz juga čez Theodulski prelaz tatovi krast kostrune. Tedaj so se oborožile vse ženske v Zermattu, oblekle moške obleke in se razvrstile kot vojaki po »mrtvaških deskah«. Tatovi so poslali svoje ogleduhe in ti so izpraševali v Zermattu, zakaj imajo njihovi vojaki tako izredno visoke prsi in kje se bodo vojskovali. Nek fantič iz Zermatta jim je pojasnil: »Naši vojaki imajo zato tako visoke prsi, ker jim junška, pogumna srca tako krepko utripajo in bijejo; pričakujemo vas pa na »Mrtvaških deskah«. Nato so pogumne žene zastoj čakale sovražnika.

Douglas in Hadow sta se veselila in se opogumila ob tej pripovedi. Nato so gledali na desno roko v prepade Matterhornovega ledenika. Stopnje, ki jih je sekal Hudson, so bile v isti višini kot rob prepada. Led je bil pokrit z modrimi sencami, ves razpokan in sovražen, kot škribnasta past kamenju, ki se je odrgalo na pobočju gore in izgini- lo v teh globinah. V zelenkastih razpokah je kapljala in vrtala vražja voda, kot peklenska slina, ki je v svojih ledeniških mlinih čakala na uboge žrtve.

Preden so prekoračili snežišče, se je Hudson ustavil. Pokazal je proti

gorski gmoti. Tam je stala skalnata piramida, nakopičena iz samega zdrobljenega kamenja.

Whymper je prijel daljnogled: »Poznam to delo. Poslednjič sem ga srečal tik pod vrhom Dent d'Herensa. Tako zida Kennedy svoja višinska znamenja. Torej od tu dalje ne moremo priti. O, prijatelj Kennedy, tokrat se ne obrnemo!«

Ob Kennedyjevi piramidi se je zbrala skupina. Bilo je dvajset minut čez enajsto uro. Sedaj so se že dotikali mogočnega gorskega telesa.

Se nikoli jim ni bil cilj tako tu in oddaljen kot v tem trenutku. Pred njimi se je dvigal mogočni skalnati stolp, ki že kakih 10 m navzgor ni kazal najmanjše možnosti, da bi se ga plezavec mogel oprijeti ali celo hoditi po njem. Pred to trdnjavo se je Kennedy umaknil in okrenil. Skalne plošče so bile tako gladke, kot bi bile nabrušene proti oblegovalcem. Mogočen, odmrli ledenik je pred tisočletji drsel preko teh skal. To je bilo tisto mesto, ki ga je Whymper z daljnogledom ugotovil s Planine Riffel, čeprav takrat ni našel rešitve, upal pa je, da jo bo odkril na licu mesta.

Whymper je preudarjal deset minut. Naprej ni mogel, nazaj ni hotel. Moral se je odločiti, ali naj obide zapreko na severnem pobočju ali naj poizkusi na vzhodni strmini. Whymper je vprašal svoje spremeljevalce. Hudson in vodniki so ga prosili, naj odloči sam. Douglas je tvegaj opombo, da se mu zdi severna stran, ki je pokrita s temnimi sencami, grozotna in neprijetna.

»Mar se moramo boriti v senci?« Whymper je zgrabil spomin na grškega vojskovodja Leonida:

»Kralj tam zgoraj strelja z ostrejšimi puščicami ko Perzijci, to je kamenje, ki ga meče najrajši tam, kjer sije sonce. Toda, če nam ne bo treba predalec na vzhodno strmino, bomo morda vzdržali.«

Privezali so se najprej najboljši plezavci v skupini: Whymper, Hudson, Croz in Tanqwalder. Drugi so ostali pri Kennedyjevi kameniti piramidi.

Croz je bil na čelu. Šel je po vodravni skali vstran od grebena v vzhodno pobočje. To je bilo zelo nevarno mesto, vendar Croz je bil izurjen plezalec. Čez kakih dvajset metrov je vodila neka špranja spet na severni greben nazaj na stolp, ki ga ni bilo mogoče zavzeti po ravni poti. Toda od piramide sem ni bilo mogoče videti te špranje.

Whymper in Hudson sta po vrvi spustila vodnika nazaj k ostalim možem. Tako je sledil še drugi del skupin po poti, ki jo je odkril Michael Croz.

Zavzeli so zajezje, ki je bilo odločilno za Kennedyja.

(Dalje prihodnjč.)

¹ ime vrha.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

L J U B L J A N A

MIKLOŠIČEVA CESTA 6 (v lastni palači)

OBRESTUJE HRANILNE VLOGE PO

NAJUDGODNEJŠI OBRESTNI MERI

NOVE VLOGE:

VSAK ČAS RAZPOLOŽLJIVE OBRESTUJE PO 3%

Domača slovenska zavarovalnica je **VZAJEMNA ZAVAROVALNICA**

v Ljubljani v lastni palači ob Miklošičevi
in Masarykovi cesti

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo. — 2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu. — 3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska. — 4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanja na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah. — 5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas. — 6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

NASLOV CENTRALE: LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19

Telefon 25-21 in 25.22.